

VERSLAG

over de werkzaamheden van de Commissie in 1969

Mijnheer de Minister,

De statutaire vergaderingen (drie algemene en zes afdelingsvergaderingen) hebben plaatsgehad te Brussel op 27 januari, 19 mei en 27 oktober 1969, in de lokalen van de Universitaire Stichting.

De volgende lezingen werden gehouden :

A) op de algemene vergaderingen :

1. A. BOILEAU : *Adaptation phonétique des toponymes germaniques de la région d'Outremeuse empruntés tardivement par le wallon* (1).

2. J. L. PAUWELS : *Het toponiem Schaluin (< ascalonia?)* (2).

B) in de Vlaamse afdeling :

1. J. MOORS : *Westgerm. ai in het huidige Limburgs*.

De spreker behandelt dit probleem op grond van het materiaal dat voorkomt in het deel *Belgisch-Limburg en Zuid-Nederlands-*

(1) Te verschijnen in *Toponymie dialectale germano-romane du nord-est de la province de Liège. Analyse lexicologique et grammaticale comparative* (§§ 84-85).

(2) Verschenen in *Naamkunde*, II (1970), pp. 34-40.

Limburg van de Reeks *Nederlandse Dialectatlassen*. Daarbij steunt hij op een studie van lic. mej. Jacqueline Meyers, waarvan hij de resultaten eventueel samen met haar zal uitgeven. Eerst bespreekt hij enkele moeilijkheden die zich bij de interpretatie hebben voorgedaan. Vervolgens geeft hij het globale resultaat : de woorden *keer, meer, heer, zee, sneeuw, twee, (ge)heel* hebben in het Limburgs meestal i.ə; de woorden *ei, dreigen, klein(tje), weide, eik, (ik) weet, meester, steen, breed* meestal ɛ.i. Daarna zoekt hij op de gemaakte kaarten naar isofonen. Voor de scheiding i.ə en ɛ.i schijnt de verklaring van Van Loey in zijn bijdrage in de VMVA 1967 bevestigd te worden, nl. dat het optreden van ɛ.i begunstigd wordt door een palatale omgeving, d.w.z. een volgende etymologische *i* of *j* of omringende palatale consonanten zoals *n, s, d, t, k*.

2. M. HOEBEKE : *Het systeem der augmentatieven bij mannelijke persoonsnamen in een Zuidoostvlaams dialect.*

In een zeer gedetailleerde lezing deelt de spreker mee hoe in enkele Z.-Oostvl. gemeenten (Oudenaarde, Leupegem, Meldren, Nukerke en Etikhove) het augmentatief systeem en het diminutiefsysteem zijn gebouwd. De augmentatieven komen voor bij voornamen, familienamen, bijnamen, ook bij appellatieven voor personen.

Als produktieve morfemen werken *-ie* (na conson.) en *-tie* (na vokaal).

De heer Hoebeke onderzoekt aan de hand van een uitgebreide reeks voorbeelden de toestand bij de augmentatieven van mannelijke persoonsnamen. Hij besluit dat het augmentatiefsysteem niet correleert met het suffixpatroon van de diminutieven. Een moeilijkheid blijft het ontstaan van het morfeem *-tie* (1).

3. V. F. VANACKER : *Een paar punten uit een vergelijkend syntaxisonderzoek van enkele Zuidnederlandse dialecten.*

In deze lezing deelt de spreker enkele resultaten mede, die een ontleding van bandopnamen van vrije gesprekken in dialect heeft opgeleverd.

Vooreerst onderzoekt hij de plaatsing van de persoonsvorm t.o.v. het voltooid deelwoord en de infinitief in de bijzin. In de

(1) Verschenen in *Naamkunde*, I (1969), pp. 208-230.

10 onderzochte dialecten (4 Westvlaamse, 5 Oostvlaamse, 1 Antwerps) kan een vrij grote uniformiteit worden geconstateerd. In 7 plaatsen is er een vaste schikking. Alleen te Essen, Sint-Baafs-Vijve en Waasmunster komt daarnaast, zij het in een kleine minderheid van gevallen, de persoonsvorm van *hebben, zijn* of *worden* ook voor het voltooid deelwoord voor. Bij de hulpwerkwoorden met infinitief wordt de persoonsvorm bijna steeds na de infinitief geplaatst. Alleen de persoonsvorm van het hulpwerkwoord *kunnen* vertoont een zekere neiging om aan de infinitief vooraf te gaan.

Als tweede punt behandelt spreker de meervoudsvormen van onderschikkende voegwoorden. Zij komen voor in een brede centrale zone van Vlaanderen. Tegen de verwachting in, blijken de meervoudsvormen *dan* en *an, on* in sommige randdialecten vooral bij de jongere generatie in gebruik te zijn; ze dringen dus geografisch op.

Tot besluit wijst spreker erop, dat bandopnamen van dialecten voor sommige syntactische verschijnselen een uniformer, voor andere daarentegen een meer genuanceerd beeld opleveren dan schriftelijke enquêtes.

C) in de Waalse afdeling :

1. A. GOOSSE : *Le picard et le wallon sources du jargon des Coquillards?*

2. É. LEGROS : *Les survivances wallonnes du latin stare.*

3. É. LEGROS : *Wallon crinci le van.*

4. M. YANS : *Mont en toponymie.*

5. M. YANS : *L'évolution cadastrale d'un domaine cistercien.*

6. É. LEGROS : *Les monnaies (et « de l'argent ») à Malmedy.*

7. J. WARLAND : *Identification* : « ung seybrich... qui avoit trois craine ».

De samenstelling van de Commissie is als volgt gewijzigd : de heer V. F. VANACKER is tot gewoon lid verkozen ter

vervanging van de heer H. J. VAN DE WIJER, overleden op 4 december 1968 ; de heer F. DEBRABANDERE, leraar aan de Rijksmiddelbarenormaalschool te Brugge is tot briefwisselend lid verkozen. De Commissie heeft een gevoelig verlies ondergaan in de persoon van de heer Edgard RENARD, briefwisselend lid sedert 1927 en gewoon lid sedert 1937, overleden op 29 juli 1969.

Het bestuur van de Commissie voor 1969-1971 is als volgt samengesteld : dhr. O. JODOGNE, algemeen voorzitter ; dhr. A. BOILEAU, algemeen secretaris ; dhr. H. DRAYE, ondervoorzitter van de Commissie en voorzitter van de Vlaamse afdeling ; dhr. M. GYSSELING, secretaris van de Vlaamse afdeling ; dhr. W. BAL, voorzitter van de Waalse afdeling ; dhr. A. GOOSSE, secretaris van de Waalse afdeling.

Publikaties van de Commissie : Deel XLI (1967) van de *Handelingen van de Commissie*, verschenen in 1969, bevat, buiten het gewone administratieve gedeelte, dialectologische en naamkundige studies door de heren J. HERBILLON O. JODOGNE, É. LEGROS en M. HOEBEKE, en de eerste zeven hoofdstukken van de kritische bibliografie „De plaatsnamenstudie in 1959-1965” door de heren H. DRAYE en K. ROELANDTS. In 1967 is eveneens verschenen : nr. 12 der *Mémoires* van de Waalse afdeling (A.-M. FOSSOUL-RISSELLIN, *Le vocabulaire de la vie familiale à Saint-Vaast*). De druk van deel XLII (1968) van de *Handelingen* is begonnen. Nr. 12 der *Werken* van de Vlaamse afdeling (R. WILLEMYNS en nr. 13 der *Werken* en *Mémoires* (P. BOUGARD en M. GYSSELING) zijn persklaar ; nr. 14 der *Mémoires* van de Waalse afdeling (P. RUELLE) zal binnenkort in druk gegeven worden.

De uitgaven van de Commissie werden regelmatig uitgedeeld aan alle instellingen, tijdschriften en personen met wie wij *ruilbetrekkingen* onderhouden. Het aantal exem-

plaren van de *Handelingen*, die de Commissie aan de wetenschappelijke centra van de Belgische Universiteiten ter beschikking stelt voor vorsers en studenten die bijzonder belang stellen in dialectologische en naamkundige studies, werd van 85 tot 110 verhoogd.

Inzake *straatnaamgeving en straatnaamverandering* werd de Commissie door de volgende zevententachtig gemeenten geraadpleegd (het sterretje kenmerkt de gemeenten die zich bij de keuze van de voorgestelde namen hebben laten leiden door de plaatselijke toponymische en folkloristische tradities, zoals de Commissie het aanbeveelt) : Achel, Alleur, Alveringem, *Andrimont, Baal, Bazel, *Bergen, Beyne-Heusay, Blankenberge, Boechout, Boutersem, Brugellette, Brugge, Brussel, Bure, Châtelet, Chaumont-Gistoux, Deerlijk, *Dison, Doornik, Elsene, Ertvelde, *Essen, Etterbeek, Farciennes, Flémalle-Grande, Fleurus, Geer, Gourdinne, Gozée, Haccourt, Herstal, Hoei, Holsbeek, Jemeppe-sur-Meuse, Jette, Keumiée, Koninkshooikt, Lambertmont, Lier, Limelette, Loverval, Luik, *Machelen, *Malmedy, Meise, Moxhe, Mozet, Naninne, Nassogne, Ohain, *Okegem, Olne, Oostende, Oostkamp, *Ophain-Bois-Seigneur-Isaac *Pommerœul *Profondeville, Quaregnon, Raeren, *Recogne, Roeselare, *Romershoven, Ronquières, Roosbeek, Roux, *Ruisselede, Schorisse, Seraing, Sint-Genesius-Rode, Sint-Gillis, Sint-Jans-Molenbeek *Sougné-Remouchamps Spa, Stavelot, Suarlée, Tielt, *Tienen, Turnhout, Vielsalm, Vieux-Genappe, Vilvoorde, Vorst, Waulsort, *Winksele, Zandvoorde, Zichem.

De Commissie werd door het Ministerie van Binnenlandse Zaken om advies verzocht betreffende de naam die dient gegeven te worden aan samen te voegen gemeenten. Elk geval werd afzonderlijk onderzocht en behandeld. Als algemene richtlijn geldt het volgende : als twee (of meer)

gemeenten samengevoegd worden, wordt bij voorkeur de naam van de belangrijkste gemeente officieel behouden als benaming van het geheel. In uitzonderlijke gevallen kunnen twee andere oplossingen ook in aanmerking komen : 1° de twee bestaande gemeentenamen worden eenvoudig samengevoegd, zoals dat vroeger wel eens gedaan werd; 2° als er eventueel een nieuwe naam gebruikt wordt, moet het de naam zijn van een belangrijke wijk die tussen de twee versmolten gemeenten ligt; de Commissie verzet zich echter onverbiddelijk tegen fabricismen of andere producten van de fantasie. Aanbevolen of aanvaard werden de volgende benamingen : Borlo, Brustem, Duras, Gérompont, Gingelom, Grâce-Hollogne (Grâce-Berleur + Hollogne-aux-Pierres), Hoepertingen, Kozen, Montenaken, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Trois-Ponts (Wanne + Fosse), Velm, Wattripont-Arc, Westende en Zepperen.

Op verzoek van het Ministerie van Binnenlandse Zaken is de Waalse afdeling begonnen met het opmaken van een lijst van gemeentenamen uit het franstalige landsgedeelte met hun juiste Franse *uitspraak*, ingeval de spelling storend zou kunnen werken. Eveneens werd door de Vlaamse afdeling de mogelijkheid overwogen een algemene lijst op te stellen van de *gehuchten* (niet-gemeentenamen) uit het nederlandstalige landsgedeelte met *de juiste spelling en de uitspraak*. Het Leuvense Instituut voor Naamkunde heeft aanvaard de taak op zich te nemen; nochtans moet aan subsidiëring door het Ministerie gedacht worden, vermits het om een werk van lange adem gaat.

De Commissie heeft de *taalkundige revisie van de geografische namen van de stafkaarten* voortgezet. In de loop van het jaar 1969 heeft de Waalse afdeling onder de leiding van dhr. J. HERBILLON 1789 toponiemen uit de volgende 93 gemeenten onderzocht en wetenschappelijk

bestudeerd : Achêne, Achet, Alle, Ambly, Anloy, Assesse, Aye, Baillonville, Bande, Barvaux-Condroz, Bellevaux, Bois-et-Borsu, Bonsin, Borlon, Bruly, Bure, Carlsbourg, Ciney, Couvin, Crupet, Daverdisse, Dorinne, Durnal, Emptinne, Fays-les-Veneurs, Florée, Flostoy, Forrières, Framont, Fronville, Gembes, Graide, Grand-Han, Grune, Hamois, Han-sur-Lesse, Hargimont, Harsin, Haut-Fays, Havelange, Heure, Hogne, Hotton, Jemelle, Jeneffe, Le Mesnil, Lesterny, Maffe, Maissin, Malvoisin, Marche-en-Famenne, Marenne, Masbourg, Méan, Miécret, Mohiville, Monceau-en-Ardenne, Naomé, Nassogne, Natoye, Nettinne, Nismes, Noiseux, Nolleaux, Oignies-en-Thiérache, Oizy, On, Opont, Paliseul, Pessoux, Petigny, Porcheresse, Redu, Rochefort, Rochehaut, Roy, Schaltin, Scy, Sensenruth, Septon, Sinsin, Somme-Leuze, Sovet, Spontin, Tenneville, Thynes, Ucimont, Verlée, Vivy, Waha, Waillet, Wavreille.

Naar aanleiding van een schrijven van Kolonel Simonet, directeur van het Militair Geografisch Instituut, werden de criteria voor de spelling van de toponiemen uit het Franssprekende landsgedeelte door dhr. É. LEGROS opnieuw toegelicht. De Waalse afdeling ziet geen aanleiding deze criteria te wijzigen. In elk geval kan van uniformiteit voor de namen van het gehele land geen sprake zijn.

Op het XXVII^{ste} Vlaams Filologencongres te Brussel van 8 tot 10 april 1969 werd de Commissie door dhr. A. VAN LOEY officieel vertegenwoordigd. De heren J. HERBILLON en K. ROELANDTS hebben de Commissie op het X^{de} Internationaal Congres voor Onomastische Wetenschappen te Wenen van 8 tot 13 september 1969 vertegenwoordigd.

Met verschuldigde hoogachting,
Leuven en Luik, 31 januari 1970.

De Secretaris,
A. BOILEAU.

De Voorzitter,
O. JODOGNE.